

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 20. maja 2021 *

„Predhodno odločanje – Zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil – Direktiva 2009/103/ES – Člen 3 – Obveznost kritja premoženjske škode – Obseg – Ureditev države članice, ki obveznost kritja stroškov vleke vozila, poškodovanega v prometni nesreči, omejuje na stroške, nastale na ozemlju te države članice, in obveznost kritja stroškov parkiranja na stroške, potrebne zaradi kazenske preiskave ali iz katerega koli drugega razloga“

V zadevi C-707/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (občinsko sodišče v Lodžu – mestno središče, Poljska) z odločbo z dne 2. septembra 2019, ki je na Sodišče prispela 23. septembra 2019, v postopku

K. S.

proti

A. B.,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi E. Regan, predsednik senata, M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos in I. Jarukaitis (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: A. Rantos,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A. B. M. Samocik, radca prawny,
- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za latvijsko vlado najprej V. Soņeca in K. Pommere, nato K. Pommere, agentki,
- za avstrijsko vlado J. Schmoll in M. Winkler-Unger, agentki,
- za Evropsko komisijo H. Tserepa-Lacombe in B. Sasinowska, agentki,

* Jezik postopka: poljščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3 Direktive 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL 2009, L 263, str. 11).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med K. S. in zavarovalnico A. B. glede zahteve za povračilo stroškov parkiranja v Latviji ter vleke vozila in polpriklopnika, poškodovanega zaradi prometne nesreče v Latviji, na Poljsko.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 2 in 20 Direktive 2009/103 je navedeno:

„(2) Zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (avtomobilsko zavarovanje) je posebnega pomena za evropske državljane, bodisi kot imetnike zavarovalnih polic ali kot oškodovance v nesrečah. Izjemnega pomena je tudi za zavarovalnice, saj predstavlja pomemben del neživljenjskega zavarovanja v [Evropski uniji]. Avtomobilsko zavarovanje vpliva tudi na prosto gibanje ljudi in vozil. Zato bi morala biti okrepitev in konsolidacija notranjega zavarovalniškega trga na področju avtomobilskega zavarovanja ključni cilj ukrepanja [Unije] na področju finančnih storitev.

[...]

(20) Oškodovancem iz prometnih nesreč bi bilo treba zagotoviti primerljivo obravnavanje ne glede na to, kje v [Uniji] se je nesreča zgodila.“

- 4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„Za namene te direktive:

1. ‚vozilo‘ pomeni motorno vozilo, ki je namenjeno za potovanje po kopnem in ga poganja mehanska moč, vendar ne vozi po tirih, in priklopnik, s prikolico ali brez;
2. ‚oškodovanec‘ pomeni osebo, ki ima pravico do odškodnine zaradi izgube ali poškodbe, ki so jo povzročila vozila;

[...]“

- 5 Člen 3 navedene direktive, naslovljen „Obvezno zavarovanje vozil“, določa:

„Vsaka država članica ob upoštevanju člena 5 sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki se običajno nahajajo na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem.

Na podlagi ukrepov iz prvega pododstavka [odstavka] se določi kritje obveznosti in pogoji kritja.

Vsaka država članica sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da zavarovalna pogodba zajema tudi:

- (a) v skladu z veljavno zakonodajo v drugih državah članicah, izgubo ali poškodbo, povzročeno na ozemlju teh držav;

[...]

Zavarovanje iz [prvega odstavka] obvezno krije oboje, materialno škodo in telesne poškodbe.“

Latvijsko pravo

- 6 Člen 28 Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums (zakon o obveznem zavarovanju civilne avtomobilske odgovornosti lastnikov kopenskih vozil) z dne 7. aprila 2004 (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, št. 65) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: latvijski zakon o obveznem avtomobilskem zavarovanju), določa:

„Stroški, povezani z odstranitvijo vozila ali razbitine, so stroški odstranitve vozila ali razbitine s kraja prometne nesreče do kraja lastnikovega prebivališča ali prebivališča pooblaščenega uporabnika, ki je vozil vozilo v trenutku, ko se je prometna nesreča zgodila, ali do kraja popravila na ozemlju Republike Latvije. Če je v okviru preiskave v kazenskem postopku ali iz drugega razloga vozilo ali razbitino potrebno pustiti na parkirišču, je treba v škodo vključiti tudi stroške prevoza vozila ali razbitine do ustreznega parkirišča in ceno parkirnih storitev.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 7 V mestu K. (Latvija) se je 30. oktobra 2014 zgodila prometna nesreča, v kateri sta bila poškodovana vozilo in polpriklonnik, ki sta bila v lasti K. S. in registrirana na Poljskem. Vozilo in polpriklonnik sta bila zaradi nastale škode odpeljana na parkirišče, da bi bila tam parkirana, nato pa sta bila prepeljana na Poljsko.
- 8 Stroški parkiranja v Latviji so znašali 6020 poljskih zlotov (PLN) (približno 1292 EUR), stroški vleke na Poljsko pa 32.860 PLN (približno 7054 EUR).
- 9 Na podlagi zahteve za povračilo, ki jo je vložila oseba K. S., je A. B., zavarovalnica, pri kateri je bil povzročitelj nesreče zavarovan za civilno odgovornost, tej osebi izplačala odškodnino v višini 4492,44 PLN (približno 964 EUR) za stroške vleke v Latviji. Zavarovalnica A. B. pa je zavrnila plačilo odškodnine za stroške parkiranja v Latviji in za stroške vleke zunaj latvijskega ozemlja.
- 10 K. S. je 23. januarja 2017 pri Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (občinsko sodišče v Lodžu – mestno središče, Poljska), predložitvenem sodišču, vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se zavarovalnici A. B. naloži, naj ji plača – skupaj z zamudnimi obrestmi – skupni znesek 28.527,56 PLN (približno 6124 EUR) za stroške vleke zunaj latvijskega ozemlja in znesek 6020 PLN (približno 1292 EUR) za stroške parkiranja v Latviji.
- 11 Zavarovalnica A. B. je v svojo obrambo navedla, da je v skladu z veljavnim latvijskim pravom zavezana povrniti le stroške vleke, ki so nastali na latvijskem ozemlju, in stroške parkiranja, povezanega s kazenskim ali drugim postopkom.
- 12 Predložitveno sodišče uvodoma ugotavlja, da je v skladu s Konvencijo o zakonu, ki velja za prometne nesreče, sklenjeno 4. maja 1971 v Haagu, pravo, ki se uporablja za spor, o katerem odloča, pravo države, na ozemlju katere se je zgodila nesreča, in sicer latvijsko pravo.

- 13 Ker pa člen 28 latvijskega zakona o obveznem avtomobilskem zavarovanju ne določa niti obveznosti kritja stroškov vleke poškodovanega vozila, kadar vleka poteka zunaj latvijskega ozemlja, niti obveznosti kritja stroškov parkiranja nevoznega vozila, razen kadar so ti stroški upravičeni zaradi kazenske preiskave ali katerega koli drugega razloga, se predložitveno sodišče sprašuje o dosegu člena 3 Direktive 2009/103, ki državam članicam nalaga splošno obveznost, da zagotovijo, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil krita z zavarovanjem.
- 14 Predložitveno sodišče navaja, da v tem členu 3 ni pojasnjen obseg kritja obveznega zavarovanja, ki ga mora vsaka država članica predvideti v zvezi s civilno odgovornostjo pri uporabi motornih vozil, saj drugi odstavek tega člena določa le, da se kritje obveznosti in pogoji kritja določijo na podlagi „ukrepov iz prvega pododstavka [odstavka]“, ki predvideva obveznost vsake države članice, da sprejme „vse ustrezne ukrepe“.
- 15 Predložitveno sodišče se torej sprašuje, ali je treba besedno zvezo „vsí ustrezni ukrepi“ razlagati tako, da mora vsaka država članica določiti, da obvezno zavarovanje krije celotno škodo.
- 16 V zvezi s tem poudarja, da se mu zdi obseg te besedne zveze manj omejujoč v različici v poljskem jeziku kot v različicah v angleškem in francoskem jeziku. Vsekakor pa naj bi na področju zavarovanja civilne avtomobilske odgovornosti poljska sodna praksa in doktrina podpirali načelo celovite povrnitve škode.
- 17 Predložitveno sodišče navaja, da v skladu s členom 3, četrti odstavek, Direktive 2009/103 zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi vozil obvezno zajema premoženjsko škodo in telesne poškodbe. Po njegovem mnenju pa ni nobenega dvoma, da stroški vleke in parkiranja, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, pomenijo premoženjsko škodo, ki je nastala zaradi nesreče. Pogoj vzročne zveze je torej po njegovem mnenju nedvomno izpolnjen, izid spora, ki mu je predložen, pa je odvisen le od razlage latvijskega zakona o obveznem avtomobilskem zavarovanju.
- 18 Jezikovna razlaga člena 28 tega zakona pa morda ne bi bila združljiva z namenom člena 3 Direktive 2009/103, saj bi lahko privedla do položaja, v katerem zavarovanje civilne odgovornosti ne bi krilo premoženjske škode, ki je nastala zaradi prometne nesreče.
- 19 Osebi, ki ima prebivališče ali sedež v drugi državi članici kot v Latviji in ki je oškodovana v prometni nesreči v tej državi članici, bi bila namreč lahko odvzeta pravica do odškodnine za premoženjsko škodo, ki jo sestavljajo stroški vleke njenega poškodovanega vozila v njeno državo izvora in stroški, povezani s tem, da je to vozilo moralo biti na latvijskem ozemlju parkirano, dokler se ni opravila njegova vleka za namene popravila.
- 20 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (občinsko sodišče v Lodžu – mestno središče, Poljska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je treba člen 3 Direktive [2009/103] razlagati tako, da mora v okviru ‚vseh ustreznih ukrepov‘ vsaka država članica zagotoviti, da zavarovalnica v okviru zavarovanja civilne odgovornosti krije celotno škodo, vključno s posledicami škodnega dogodka, kot so vleka vozila oškodovanca v matično državo in stroški potrebnega parkiranja vozil?
2. Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, ali je lahko ta odgovornost na kakršen koli način omejena z zakonodajo držav članic?“

Vprašnji za predhodno odločanje

- 21 Predložitveno sodišče s svojima vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3 Direktive 2009/103 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni določbi, na podlagi katere obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil škodo, ki jo sestavljajo stroški vleke poškodovanega vozila in stroški prisilnega parkiranja tega vozila, obvezno krije le, kadar ta vleka poteka znotraj te države članice in kadar je to parkiranje potrebno zaradi preiskave v kazenskem postopku ali zaradi katerega koli drugega razloga, in če je odgovor pritrdilen, ali je ta člena treba razlagati tako, da lahko država članica to odgovornost kakor koli omeji.
- 22 V zvezi s tem je treba spomniti, da člen 3 Direktive 2009/103 v prvem odstavku zahteva, da vsaka država članica sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki se običajno nahajajo na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem. Poleg tega ta člen 3 v drugem odstavku določa, da se kritje obveznosti in pogoji kritja določijo na podlagi ukrepov iz tega prvega odstavka, ter v zadnjem odstavku določa, da zavarovanje iz navedenega prvega odstavka obvezno krije premoženjsko škodo in telesne poškodbe.
- 23 Obveznost zavarovanja civilne odgovornosti za kritje škode, povzročene tretjim osebam z motornim vozilom, je ločena od obsega odškodnine za to škodo iz naslova civilne odgovornosti zavarovanca. Namreč, medtem ko je prva opredeljena in zagotovljena z ureditvijo Unije, drugo ureja predvsem nacionalno pravo (sodba z dne 23. oktobra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 24 Tako namen ureditve Unije ni harmonizacija ureditev civilne odgovornosti, ki jih imajo države članice, saj te države načeloma ostajajo proste pri določitvi ureditve civilne odgovornosti, ki velja za nesreče, ki so nastale pri uporabi vozil (glej v tem smislu sodbo z dne 23. oktobra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 25 Zato države članice v obstoječem stanju prava Unije v okviru svojih sistemov civilne odgovornosti načeloma prosto določajo zlasti škodo, ki jo povzročijo motorna vozila in jo je treba povrniti, obseg odškodnine za to škodo in osebe, ki so upravičene do navedene odškodnine (glej v tem smislu sodbo z dne 24. oktobra 2013, Drozdovs, C-277/12, EU:C:2013:685, točka 32).
- 26 Vendar morajo države članice svoje pristojnosti na tem področju izvajati ob spoštovanju prava Unije, nacionalne določbe, ki urejajo odškodnino za nesreče, ki so nastale pri uporabi motornih vozil, pa ureditvi Unije ne morejo odvzeti polnega učinka (glej v tem smislu sodbo z dne 23. oktobra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 27 Poleg tega je treba opozoriti, da je namen Direktive 2009/103 zagotoviti varstvo oškodovancev nesreč, povzročenih z motornimi vozili, za izpolnitev in krepitev katerega si je zakonodajalec Unije stalno prizadeval (glej v tem smislu sodbo z dne 4. septembra 2018, Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, točka 47), ter da tudi iz uvodnih izjav 2 in 20 te direktive izhaja, da zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil „vpliva na prosto gibanje ljudi in vozil“. Sodišče je v zvezi s tem namreč pojasnilo, da je namen ureditve Unije na področju zavarovanja civilne odgovornosti pri uporabi vozil, katere del je Direktiva 2009/103, na eni strani zagotoviti prosto gibanje tako vozil, ki se običajno nahajajo na ozemlju Unije, kot oseb, ki so v njih, ter na drugi strani zagotoviti, da bodo oškodovanci nesreč, ki jih ta vozila povzročijo, enako obravnavani, ne glede na to, kje v Uniji se je nesreča zgodila (glej v tem smislu sodbi z dne 23. oktobra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, točka 33 in navedena sodna praksa, in z dne 20. junija 2019, Línea Directa Aseguradora, C-100/18, EU:C:2019:517, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 28 V obravnavani zadevi je iz navedb predložitvenega sodišča razvidno, da čeprav člen 28 latvijskega zakona o obveznem avtomobilskem zavarovanju določa obveznost zavarovatelja civilne odgovornosti, da krije stroške vleke poškodovanega vozila ali razbitine s kraja nesreče do kraja prebivališča lastnika

ali pooblaščenega uporabnika, ki je vozilo vozil v času prometne nesreče, ali do kraja popravila tega vozila, pa ta obveznost velja le, kadar vleka poteka na latvijskem ozemlju. Poleg tega ta člen zavarovalnega civilne odgovornosti sicer zavezuje, da krije stroške parkiranja poškodovanega vozila, vendar to velja le pod pogojem, da so bili ti stroški potrebni „v okviru preiskave v kazenskem postopku ali iz katerega koli drugega razloga“.

- 29 V zvezi s tem je treba, kar na prvem mestu zadeva stroške vleke, ugotoviti, da lahko ureditev države članice, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, privede do položaja, v katerem oseba – katere vozilo, ki se običajno nahaja v drugi državi članici in je poškodovano zaradi nesreče, ki se je zgodila na ozemlju prve države članice in v zvezi s katero se je uveljavljala civilna odgovornost, ki izhaja iz uporabe vozila, ki se običajno nahaja v tej prvi državi članici – od zavarovalnika te civilne odgovornosti dobi le del odškodnine za premoženjsko škodo, predvidene za škodo, povzročeno vozilom, ki se običajno nahajajo na ozemlju prve države članice.
- 30 Če namreč taka ureditev določa zgolj kritje tistih stroškov vleke, ki so nastali na ozemlju zadevne države članice, to povzroči, da bo osebi, ki je v položaju, v kakršnem je K. S., vsaj del stroškov vleke izvzet iz kritja, kadar je vozilo prepeljeno v državo članico, v kateri prebiva, in v njej popravljeno. Za podobno nesrečo, katere oškodovanec je oseba s prebivališčem v državi članici, v kateri je do nesreče prišlo, pa bo ta oseba od tega zavarovalnika dobila celotno kritje stroškov vleke vozila do kraja svojega prebivališča ali do kraja popravila vozila, ki je v tej državi članici.
- 31 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa lahko nacionalna določba, ki določa razlikovanje, ki temelji na merilu prebivališča, škoduje predvsem državljanom drugih držav članic, ker so osebe, ki nimajo prebivališča v neki državi, najpogostejše osebe, ki niso državljani te države (glej po analogiji sodbo z dne 6. februarja 2014, Navileme in Nautizende, C-509/12, EU:C:2014:54, točka 14 in navedena sodna praksa).
- 32 Tako je treba ugotoviti, da ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, določa diskriminacijo med oškodovanci na podlagi njihove države članice prebivališča.
- 33 Čeprav je res, da člen 3, prvi odstavek, Direktive 2009/103 v delu, v katerem se nanaša na „vse ustrezne ukrepe“, ne določa, da bi morala vsaka država članica zagotoviti, da na področju obveznega zavarovanja civilne odgovornosti zavarovalnice krijejo celotno škodo, pa omejitve kritja obveznega zavarovanja za škodo, ki jo povzročijo motorna vozila, ni mogoče upravičiti zgolj na podlagi države članice prebivališča oškodovanca. To, da je prebivališče oškodovanca v državi članici, ki ni država članica, v kateri je prišlo do nesreče, glede na cilje zaščite, ki se poskušajo doseči s to direktivo in kot so navedeni v točki 27 te sodbe, namreč samo po sebi ne more upravičiti različnega obravnavanja v zvezi s kritjem škode s strani zavarovalnika.
- 34 Ta ugotovitev pa ne posega v pravico vsake države članice, da – ne da bi uporabila merila, ki se nanašajo na njeno ozemlje – omeji povračilo stroškov vleke, zlasti kadar so tehnična sredstva za popravilo dostopna na kraju, ki je občutno bližje kraju, do katerega se vleka zahteva, in kadar so zato stroški vleke v drugo državo članico nesorazmerni.
- 35 Kar na drugem mestu zadeva stroške parkiranja, iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, ni razvidno, da bi se z nacionalno ureditvijo iz postopka v glavni stvari v delu, v katerem ta predvideva kritje stroškov, nastalih zaradi parkiranja, potrebnega „v okviru preiskave v kazenskem postopku ali iz katerega koli drugega razloga“, kakor koli razlikovalo med osebami, ki imajo prebivališče v Latviji, in osebami, ki imajo prebivališče v drugi državi članici. Vendar mora predložitveno sodišče preveriti, ali okoliščine v postopku v glavni stvari pomenijo položaj, v katerem je treba šteti, da je bilo parkiranje vozila „potrebno“ iz „katerega koli drugega razloga“, in ali v zvezi s tem dejansko ni nobenega različnega obravnavanja glede na kraj prebivališča lastnika ali imetnika poškodovanega vozila.

36 Ob upoštevanju vseh navedenih ugotovitev je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba člen 3 Direktive 2009/103 razlagati tako, da:

- nasprotuje določbi države članice, na podlagi katere obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil škodo, ki jo pomenijo stroški vleke poškodovanega vozila, obvezno krije le, kadar ta vleka poteka na ozemlju te države članice. Ta ugotovitev ne posega v pravico navedene države članice, da – ne da bi uporabila merila, ki se nanašajo na njeno ozemlje – omeji povračilo stroškov vleke; in
- ne nasprotuje določbi države članice, v skladu s katero to zavarovanje škodo, ki jo pomenijo stroški parkiranja poškodovanega vozila, obvezno krije le, kadar je bilo parkiranje potrebno v okviru preiskave v kazenskem postopku ali iz katerega koli drugega razloga, pod pogojem, da se ta omejitev kritja uporablja brez različnega obravnavanja glede na državo članico prebivališča lastnika ali imetnika poškodovanega vozila.

Stroški

37 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Člen 3 Direktive 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti je treba razlagati tako, da:

- nasprotuje določbi države članice, na podlagi katere obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil škodo, ki jo pomenijo stroški vleke poškodovanega vozila, obvezno krije le, kadar ta vleka poteka na ozemlju te države članice. Ta ugotovitev ne posega v pravico navedene države članice, da – ne da bi uporabila merila, ki se nanašajo na njeno ozemlje – omeji povračilo stroškov vleke; in
- ne nasprotuje določbi države članice, v skladu s katero to zavarovanje škodo, ki jo pomenijo stroški parkiranja poškodovanega vozila, obvezno krije le, kadar je bilo parkiranje potrebno v okviru preiskave v kazenskem postopku ali iz katerega koli drugega razloga, pod pogojem, da se ta omejitev kritja uporablja brez različnega obravnavanja glede na državo članico prebivališča lastnika ali imetnika poškodovanega vozila.

Podpisi